
Jacques Berg

Anslag I - II

tekster 2013-14/2014-15

Jacques Berg har tidligere bl. a. skrevet:

"Himmelstigen, Niels Stensens dagbog" (Forum 1993)

"Den franske mor" (Gyldendal 1997)

"Hver min vej" (Thaning & Appel 1999)

"Provencalsk mosaik" (fotografier af Valérie Loubet, Gyldendal 2003)

"Det andet Toscana" (fotografier af Valérie Loubet, Gyldendal 2005)

"Det sidste menneske - og andre fortællinger fra Provence" (den lille jas, 2006)

"To gange Ø, Deux fois île - Ærø og Yeu « (fotografier af Valérie

Loubet, (Mark & Storm 2007)

"Frankrig - et moderne skindemokrati" (den lille jas/Klim 2007, ny udgave 2012)

"Provence, kogebog med landskaber " (fotografier Valérie Loubet, den lille jas/ Klim 2008)

"De satans franskmænd og de herlige danskere / Ces putains de

Français et les prodigieux Danois" (den lille jas 2009)

« Mon temps avec Proust / Min tid med Proust » (den lille jas 2010)

"Havstal forude" (Books on Demand 2011, www.bod.dk)

"Hulter til bulter" (e-book, saxo.com 2017 - her lettere gennemredigeret til denne bogs tekster)

Indholdsfortegnelse

Kapitel I : (2013/2014)

FORVARSEL

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

JANUAR (2014)

FEBRUAR

MARTS

APRIL

JUNI

JULI

AUGUST

SEPTEMBER

Kapitel II : (2014 - 2015)

OKTOBER (2014)

NOVEMBER

DECEMBER

JANUAR

FEBRUAR

MARTS

APRIL

MAJ

AUGUST
SEPTEMBER

I

(2013/2014)

Min stemme giver genlyd i den dybe dal
Min tanke forbliver klistret til klippesiden

(Anonym, Persien, 13. århundrede)

Hvad taler en ærlig sjæl om med
virkelig glæde? Svar: sig selv.

Dostojevskij *Kældermennesket* (1864)

FORVARSEL

En bedaget herre sidder i sin afkrog og (be)dømmer andre mennesker – ja, den ganske klode.

Han beretter hæmningsløst om sit liv, om hvad han læser, har læst og vil læse, går i detaljer med en diffus materie, han kalder sine tanker; han mener selv, at han sidder inde med den splendide sandhed om spegede politiske affærer, (a)moralske konflikter, mere eller mindre geniale personligheders gøren og laden.

Pinligt, ikke?

Når manden udforsker sine relationer til det guddommelige, til sin skamredne identitet, til sprogenes elastikhop, til originale emner som demokrati, venstre og højre, Frankrig og den 5. republik, menneskelig dumhed, tidsbegrebet, historien (og dens ofre) og døden, for ikke at tale om forholdet til sin langt yngre livsledsager, bliver han helt uspiselig.

Tilmed insisterer denne person på sin ret til at være det, både pinlig og uspiselig. Han udnytter uden blusel den fordel, som hans høje alder skulle forbeholde ham, nemlig at føle sig frit stillet til at sige, hvad der passer ham ... foruden det modsatte, begribeligvis.

Han går så vidt som til at mene, at han ligefrem har pligt til at gribe om nælden, til at opgive at behage for at opnå dit eller dat, berømmelse, forfremmelse, penge eller kærtegn. Når han blot respekterer almindelig anstændighed.

Et begreb, han naturligvis selv definerer.

Vores mand skubber ikke sine legekammerater ud over skrænten, han stikker ikke knive i ryggen på nogen, eller, for nu at gå til yderligheder, smigrer hvem det nu måtte være. Og hvis han pudser navlen lidt for meget, skyldes det udelukkende, at ingen andre kunne finde på at gøre det.

*

I vedhængte kludetæppe af notater forsøger jeg at forjage mine egne tvivl.

Foruden i al beskedenhed at få læseren til at tænke over tingene, måske navnlig drive ham/hende til at betvivle det umiddelbart indlysende, ikke mindst sig selv.

Forstyrre lidt, rundkaste nogle tanker. Kradse lidt i det vedtagne, sparke bagud, lave en smule bølgegang ... og forhåbentlig få trukket lidt i et par smilebånd.

*

En stor del af stykkerne blev først skrevet på fransk, som jo ingen djævel læser. Skulle nogle skarpe hoveder fornemme noget udansk bag teksten, er de på rette spor.

Mere end fyrre års ophold på fransk jord har skabt en sproglig spejleffekt, som det er for sent at gøre noget ved.

ps: titlen Anslag kan i følge ordnet. dk gå på forskellige områder, her betyder det at slå an, indlede, fostre en strøtanke ... og naturligvis slet ikke noget med angreb, fjendtlighedsindret handling og den slags; i musiksproget kan anslag også være et knips.

Lad gå med knips!

OKTOBER

Frankrig har ikke noget samfund, eller snarere, det franske samfund er noget fiktivt, et slags figenblad. Bag landegrænserne lever en befolkning, som vi kalder franskmændene (hvoraf halvdelen er kvinder), mennesker, der går for at være samfundsborgere, og som uimodsigeligt besidder visse fælles træk.

Men i virkeligheden er der tale om 67 millioner selvstændige individer. For at være et samfund, skulle folk i det mindste tale med hinanden, udveksle tanker, alle skulle anstrenge sig for at forstå hinanden. Det er ikke ligefrem tilfældet.

Franskmanden opfører sig helt naturligt som en Palle alene i verden. Eller som om han *var* verden - eller den i det mindste tilhørte ham. Han mener ikke, at han har brug for de andre. Undtagen lige til sidst - når han skal ned i trækassen.

Hvad enten han er tilfreds eller utilfreds med sig selv og sin skæbne, vil han bare være i fred. Tale med sin nabo, med den handlende henne på hjørnet, med en kollega, jo, det går an, især hvis det bliver for mistænkeligt ikke at gøre det. Ejendommen, gaden, kvarteret, kontoret og fabrikken tvinger ham til at være rimeligt omgængelig. Men så heller ikke mere.

Man skulle tro, at et venligt ord til kassedamen eller pakkeposten koster en uoverstigelig kraftindsats. Det er da ellers velgørende at kunne bevæge et andet menneske med et par ord, om det så er et fuldstændig anonymt individ, det er da dejligt at få nogen til at smile med en fjollet

bemærkning - og man har selv fornøjelse af det, især hvis man henvender sig til en person, der absolut ikke forventer det.

At etablere en slags forbindelse, om den så er nok så luftig og kortvarig, viser, at man er bevidst om at være omgivet af (andre) mennesker - der tilmed selv er udstyret med talens nådegave.

Men franskmanden har glemt at tale uskyldigt løs, af et godt hjerte. Samfundet er i følge sociologerne gået i opløsning, man nøjes med fjæsebogen. At kere sig om sit medmenneske, at vove en bid af sig selv, bare sådan, ikke for noget, er jo en måde at sige på, at man tilhører et fællesskab, der ikke udelukkende er statistisk. Lad os sige et samfund.

Så hvorfor sige undskyld til den, man krydser i opgangen, det er da trist, når ingen forbyder én at sige god dag eller hej. Min franske svigermor vil vedblive med at sige De til mig indtil min død (eller hendes). Hun siger du til sin kat.

Min franske onkel, der var ingeniør og en god katolik, endte sine dage på et plejehjem. Efter nogle måneders forløb spurgte hans børn ham, om det trods alt ikke var meget rart at have nogen at tale med ved bordet. Nej, han talte ikke med nogen ... vi er aldrig blevet præsenteret, sagde han.

I en af de provencalske landsbyer, jeg har boet i, kunne jeg spolere dagen for den skæggede Valentine bare ved at hilse på hende og sige hvilken skøn dag. Så vendte hun ryggen til og så den anden vej.

Det siges, at man i Frankrig lever i et kommunikationssamfund. Du milde! Fornemmelsen af at dele skæbne sammen, bære ansvar for helheden, have nogle værdier fælles (de berømte republikanske), i nogen grad den samme historie, alt dette må vige for loven om, at

enhver passer sit. For det meste indskrænkes kommunikationen til medie- og reklamestøj.

Med andre ord, til en stor løgn.

Franskmanden skal altså præsenteres. Noget forhindrer ham i at kaste sig ud i en spontan og uskyldig bemærkning, et venligt eller sjovt ord. Er det frygt, generthed, en vis psykologisk stivhed ... for hvordan slipper jeg dog af med det generende menneske igen? Han har en indre bremse, måske er det den berømte mistro, som indgydes i enhver franskmand fra barnsben. Pas godt på! Stol ikke på nogen!

Men hvad er nu det for noget ævl, franskmænd er da snakkesalige, de går om bord i hvem som helst, de er da ikke bange for at lukke munden op, tvært i mod, se dig omkring, luk ørerne op på gaden, på markedet, i butikkerne, i metroen ... øh ... netop, lad os se, lad os høre, det er det, vi er her for. Tungen går, bevares, især ind i mobilen, bla, bla, bla, det skal jeg love for!

Men at tale sammen er ikke bare at sige god dag og farvel, vi ses, hvordan går det, *ça va, ça va*, jeg står nede på gaden, ja, flyet er lige landet, hils fruene ... alt det, der navnlig skal skjule, at vi ikke kommunikerer.

Paradeord, fyld, overfladisk høflighed, der tjener til at holde afstand, markere sit territorium, beskytte os mod jeg ved ikke hvad - rent ordskvalder, som på ingen måde nærmer os til hinanden, det er faktisk lige det modsatte, der er tilfældet.

Der findes selvfølgelig, hvad man kunne kalde ordets professionelle, som den pensionerede filosofilærer, vi kender. Han er frivillig besøger af især gamle damer, der sidder ensomt hen, og som han har vænnet sig til at konversere med, let og elegant, særdeles energisk.

Han danser hen over ordene, lytter på ingen måde, kan rable hvad som helst af sig, lave ordspil, han snakker og snakker, hele og al tiden. Han har ingen mundbremse.

Man burde genopfinde *ordet*, der skaber forbindelse, en forbindelse, der viser, at man tilhører den samme art, det samtalende menneske. Samfund: hvor folk har fundet sammen.

Min lidt ældre bror boede det sidste par år af sit liv paa et plejehjem Kelowna, BC - efter over 40 år som dansk indvandrer i Canada. Han talte engelsk med sin danske kone og blev sur, hvis han ikke fik kartofler hver dag.

Da hun blev indlagt med lungebetændelse og døde dagen efter af en fremskreden kræft, blev hans Parkinson værre. I løbet af få måneder tabte han hovedet og kunne ikke længere klare sig alene. Overnight mistede han derfor hus og bil (de to ting, han var taget derover for) og befandt sig på et hjem, der i sig selv ikke var det værste, men altså ikke hans eget.

Han hældte sukkeret ud paa dugen og grinede fjoget; en nat, man ikke kunne finde ham, lå han i en seng på naboværelset, hvor der i forvejen lå en ældre kvindelig beboer. Det var sådan set et livstegn. Det var det også, da han så sit snit til at forlade plejehjemmet, og de fandt ham midt ude på gaden, hvor han forsøgte at tage på tommelfingeren et eller andet sted hen. Måske til Danmark. Han talte venligt med de kaniner, Kelowna er berømt for at have rendende i hundredevis midt i byen.

Vi besøgte ham en enkelt gang derovre, hvor han vistnok genkendte mig. Det eneste sted, han blev sig selv igen, var på byens spillekasino, hvor han og konen havde tilbragt timer ved de enarmede tyveknægter. Lige så snart han sad ved spilleautomaten, slappede han af. Og vandt en styrtende masse penge.

Da vi for sidste gang skulle forlade ham på det plejehjem, stillede han sig foran udgangsdøren med udbredte arme. Han lignede en korsfæstet.

NOVEMBER

Mennesket er et paradoks. I begyndelsen af sin livsbane har det en kort hukommelse, ret logisk. Et barn på tre år husker ingenting eller ikke meget. Dets erindring er endnu en tom skal, det har ingenting at huske bevidst. Med mindre man tror, at alle levende væsener bærer hele menneskehedens historie i sig. Så man har alt for meget at huske, selv som treårig. Tanken kan ikke helt afvises.

Men ville et lille barn overhovedet føle trang til at huske noget, hvis det for eksempel i løbet af sin kortvarige eksistens allerede havde oplevet alt for mange svære ting? Nej, og heldigvis, for barnet lever bekymringsløst, er let om hovedet, opslugt af nuet. Senere ligger landet lidt anderledes, men det skal ungen nok finde ud af.

Filosoffen *Lucien Jerphagnon* fortæller i en lille samtalebog om det bestemte øjeblik i hans barndom, der blev afgørende for hele hans liv og gjorde ham til tænker og tankens historiker.

Som fireårig leger han i en park, da verden pludselig forekommer ham uhørt intens. De store træer, himlen, blæsten, alting virker nyt på ham, overraskende. Som om det opstod lige da, for øjnene af ham. Han føler i det øjeblik, at han er sig selv: den, der betragter og kommer til verden, bliver en del af det univers, der omgiver ham. Ingen anden ser og opfatter verden på samme måde.

Denne bevidstgørelse ("strøm af nærvær" kalder han det) gør det lille menneske til en, der tænker over tingene - og dermed var LJ's vej stukket ud.

Fra den dag af er intet længere nogen selvfølge, alt er først og fremmest spørgsmål, at undre sig bliver hans åndelige særtegn. Hvorfor er tingene som de er? Hvad med mig, hvad gør jeg her? Men for barnet Jerphagnon har den oplevelse ikke noget at gøre med erindring, han står ikke og husker noget, tvært i mod kunne man sige, han forlader sin stort set betydningstomme fortid og bralrer anført af en intens nutid ind i fremtiden.

Han glemmer aldrig det åbenbarings øjeblik, som så resten af hans liv bestandigt gentages, fornyer sig, bliver hans ledetråd, bestemmer hans *livsforståelse* - og gør ham til filosof.

Dér i parken, som lille dreng, har "Jerph" ikke nogen større eller længere erindring end et hvilket som helst andet barn på hans alder. Til gengæld vil han til sin død, takket været sin følsomhed, besidde et vist anlæg for mindelse, evnen til at høre livets genklange, til at huske og huske på.

Når et menneske har levet, kendt til glæder og lidelse, måske især det sidste, når det har oplevet denne verdens underer, dens svinestreger også, vil dets viljesbevidste hukommelse rumme en del ting og sager, et langt livs begivenheder, møder med andre, nederlag og sejre, kærlighed og problemer. Men jo mere vores erindring er fyldt op, jo mindre husker vi. Der ligger vores paradoks.

Selvfølgelig kan man på sine gamle dage fortælle om en lærerinde i underskolen eller den pige, man var forelsket i som trettenårig, om sin første smøg og måske endda om sit (første) ægteskab! Som man kan berette om befrielsen i 45 eller en fantastisk kamp, ens foretrukne fodboldklub engang vandt.

Den samme person skal til gengæld anstrenge sig for at huske at slukke for gassen, få ringet til ... (hvem var det nu

og hvad var nummeret?) eller tage sine piller, alle de trivielle gøremål, hverdagen er kommet til at indebære.

Men er det virkelig hukommelsen, der i de tilfælde svigter? Vi taler snarere om automatismer, der for den aldersramte er holdt op med at være det. Som ung eller yngre tænkte man aldrig over den slags, gassen slukkede sig selv, at dreje (taste!) et telefonnummer var lige så enkelt som at bøvs, og hvad pillerne angår, var det endnu nemmere - man tog jo ikke nogen!

Lad os sige, at den type handlinger, som med alderen bliver mindre og mindre trivielle, kommer til at kræve en vis hjerneaktivitet, det er noget, man skal tænke på. Hov, jeg glemte dit eller dat. Jeg kunne også bare klistre en post-it på køleskabsdøren eller telefonen - sådan begynder det.

Man vil gøre det lettere for hovedet og lukker sig inde i huskesedlernes arresthus. Med tiden bliver man tvunget til at gøre de ting bevidst, der før var betroet automatstyringen.

Med tiden, den satans tid, der i sig selv slet ikke findes og alligevel blæser os en hatfuld ... og lidt efter lidt udvisker harddisken ... alting fordufter.

(Jeg husker ikke mere, hvem der fortæller historien, den handler om Hitchcock, hvis far sendte ham hen på politistationen med et brev; drengen var kun 4 år. Betjentene morer sig med at lukke ham inde i en celle, de bruger til berusede, der skal dampe af. Da de endelig lader ham komme ud igen, siger en af dem til ungen: Nu ved du, hvad der venter dig, hvis du ikke opfører dig ordentligt! Drengen glemte det aldrig. Det var sådan, Hitchcock blev Hitchcock - med speciale i angstfønmelser ...)

På forsiden af mine små moleskin'er klistrer jeg en tegning, som min canadiske nieces yndige datter Marley lavede af mig for nogle år siden. Jeg kommer tilbage fra bageren med et dumt grin inde i skægget og tre baguetter under armen. Det må hun have syntes var meget fransk og meget mig. Jeg kan kun give Marley ret (ja, hun er opkaldt efter Bob).

Mine notater i de små sorte er vel begge dele, men det skal jeg ikke gøre mig til herre over.

DECEMBER

Blive den jeg er - som Nietzsche vil have? For Guds skyld, nej!

Man adopterer for at blive en familie. Hvis man samtidig kan gøre noget for et barn, som ingen vil have, eller for verdenssituationen som sådan, er det da fint. Men det kan være svært at se grundmotivet: er det et par, der søger et barn eller et barn, der søger nogle forældre?

Barnet har af gode grunde sjældent noget at skulle have sagt. Blandt de over 200.000 sydkoreanske børn, der siden afslutningen på Koreakrigen (1954) er blevet sendt til USA og Vesteuropa, ved man nu, at historien om de biologiske forældres død eller alvorlige sygdom som regel var usand.

Unge, ugifte mødre var uglesete i det koreanske samfund, de havde ikke andet valg end at overlade deres barn til fremmede. I første omgang ved at betro det til et børnehjem, der samtidig var et adoptionsagentur.

Hovedaktørerne i en adoption er og bliver nogle voksne, der skal tilfredsstille et behov. Foruden visse andre, private eller offentlige, der med forskellige motiver medvirker til at gennemføre adoptionen. Mod betaling under den ene eller den anden form. Hovedsagen er familien. Blive en familie, være en familie.

Problemerne ved transnational adoption, jeg mener på børnesiden, er først nu ved at komme op til overfladen. Blandt andet fordi de adopterede med tiden selv er blevet voksne og er begyndt at tage bladet fra munden. De forsker, de skriver, de laver film. Deres kunstneriske eller

videnskabelige arbejder er gribende, ærlige og omsorgsfulde.

Den rene lykke ved at være adopteret er ikke så indlysende, som den har været. Alvorlige og svimlende identitetsproblemer (man er flere og ingen), en gungrende indre tomhed, forlegenhed og skam, frygten for at gøre sine velmenende adoptionsforældre fortræd - men først og sidst de posttraumatiske følger af at være forladt af sin mor, eksistentielt svigtet på et tidspunkt, hvor man var absolut afhængig, absolut forsvarsløs, alt dette er ikke længere tabu.

Adoptionskritikerne tager ordet, en længe indestængt vrede eksploderer. Og vi taler slet ikke om oplagte forbrydelser som regulær handel med børn.

Familien er samfundets kerne! I det virkelige liv holder den gamle sandhed kun delvist. Folk bliver skilt (halvdelen af alle ægteskaber i Vesteuropa), børnene går til den ene eller den anden side, mest den ene. Hvis far og/eller mor gifter sig igen, opstår nye kombinationer, mine børn og dine børn skal være vores børn. Foruden de nye. I vore dage er familien ofte en genkomponeret familie. Man får i tilgift en papmor eller en papfar.

Den moderne familie er præcis så opløst og omstruktureret som det samfund, den skulle være kernen i. Adoptionsdebatten bliver på den måde en samfundsdebat.

Men billedet af den traditionelle familie dominerer endnu. Og ikke alene lørdag eftermiddag med bruden i hvidt. Familien er idealet. Det er den, der tæller, når et par, der ikke selv kan få børn, higer efter at etablere sig indenfor den vedtagne norm, det vil sige som familie.

Det er i forestillingerne om *la sancta familia* (fra en tid, hvor ægtepagten var guddommeligt inspireret og beskyttet), vi finder påskyndelsen til at skaffe os et barn eller flere.

Menneskets naturlige trang til at få børn er naturligvis ikke ophævet, reproduktionskæden er en gammel historie, der vil gentage sig til evig tid, bevares. Men det berettiger ikke til at forgribe sig på andres børn.

Den dag, børnefamilien ophører med at stå som tilværelsens sublime mål, et drømmebillede for unge og mindre unge, enhver livsbanes alfa og omega, den dag et liv uden børn ikke er nogen katastrofe, kan vi tage diskussionen om det berettigede i at fjerne et barn fra sin mor og far, fra sit land, sin kultur, sit vejr, sine dufte, sin verden. Sine rødder hedder det.

Vi har indtil nu uden videre omplantet børn som var de bønnestager. Nu skal vi til for alvor at vurdere, hvad man ellers kan gøre for et ildstedt barn på den anden side af kloden.

Da jeg som ung og sammen med min kone selv adopterede, kom ingen af de spørgsmål på bane. Vi gjorde det rigtige, vi havde ret til at gøre det.

I dag er jeg mere loren. Jeg har skrevet en hel bog om problemet*. Det hjalp ikke. Den kan ikke lette trykket fra en samvittighed, der er lige så broget som børneflokkene. Men det står ikke til at lave om. Jeg fortryder ikke, at vi adopterede de fire. Det kan jeg ikke. Vil ikke. Og hvad skulle det være godt for? Jeg gjorde mig dengang til en fiktiv far. Nu er jeg bange for i det hele taget at være fiktiv. Det vil sige et overvejende normalt menneske!

Hvis familien og samfundet i virkeligheden er fiktive størrelser (hvad jeg inderst inde tror), har vi normaliseret adoptionsfamilien - der jo hviler på fiktionen om at være en familie. Vupti. Måske det allsammen så alligevel ender godt.

**Kanonkongen barnet, essay om adoption, eksil og den tabte tid (Books on demand, 2012), fransk version Déchirement, essai sur l'adoption et l'exil (Je publie, 2014).*

- **Har du hørt den sidste?**

- Ikke endnu.
- Vil du høre den?
- Om lidt.
- Hvorfor om lidt?
- Jeg tygger på den næstsidste.
- Den har jeg glemt.
- Der ser du.
- Hvad var den?
- At der kom en til.
- ???
- Det er ellers indlysende!
- Jeg forstår ikke.
- Sidste nyt afløses dagen efter af ...
- ... det endnu sidstere nyt?
- Jep.
- Som allerede er halvgammelt nyt.
- Nærmest pilråddent.
- Fuldstændig perverst!
- Enig.
- Men alligevel ... vil du høre den sidste?
- Nej!!! (han løber skrigende væk)
- Nåh, så er det den sidste.

JANUAR (2014)

Denne verdens store mænd og kvinder må undertiden gøre sig meget små for at finde en plads i Historien.

Tempus fugit. Det er på mode at bære flerfarvede bånd om håndleddet, forsynet med en sætning, hvis filosofiske dybde ingen kan bestride.

Med henblik på at gøre V. moderne forærede en vendinde hende et armbånd med en tekst på latin: *Tempus fugit, amor manet.* Jeg vil ikke fornærme nogen ved at oversætte det.

Men findes *tid* overhovedet? I så fald, hvad er den? Proust har sit eget svar (han genfinder den tabte tid i kunsten), andre, heriblandt betydelige tænkere, afviser ligeud, at tid eksisterer. Det vi kalder "tiden", forbliver et mysterium.

Vi har opfundet forskellige måder at måle den på, måske for bedre at lulle os ind i den forestilling, at vi behersker den, men vores sekunder, minutter og timer etc. er og kan ikke være tiden *an sich*. Alligevel, vores målte og udmålte tid, den vi spærrer inde i et infernalt tik-tak, forekommer os et naturligt fænomen, så velkendt, at ingen ud over digtere, filosoffer, astrofysikere og barnlige sjæle føler noget behov for at spørge, hvad den egentlig er.

Den er der bare, man har den på sig, man udnytter den, man taler om den, den følger os over alt. Man flytter på den to gange om året! Man glemmer, at den er den fuldendte illusion, nogle kalder den ligefrem en sygelig indbildning.

På fransk kan *le temps* også betyde vejret, ikke bare tiden, der går (se længere nede). I så fald bliver man nysgerrig,

man vil vide, hvad den bliver. Det tager meteorologerne sig af, vi andre finder os bare i den som vejr - man kan jo ikke gøre noget ved det.

Byger og vindstød, sne og hedebølger, torden, tornadoer og klar himmel, vejr til at le og til at græde, kirsebærtid (-vejr) som i sangen om Pariserkommunen, *Le temps des cerises* ... det er allsammen noget, der går hen over hovedet på os, vi kan ikke måle det, der er næsten for meget af det, som sagt, vi må finde os i den (det).

Hvis *tempus* blot har ry for at gå, og det snarere er os, der går, over stregen eller ej, ind i evigheden måske, hvis tiden slet ikke findes, hvad enten den går eller flyver (*fugit*), kan vi konkludere, at den første del af teksten på det moderigtige armbånd er blottet for betydning.

Hvad angår kærligheden, der forbliver, ved man udmærket, at det er løgn. Kærlighed er snarere det, der *fugit* - vil de mennesker vide, som er styrtet fra lidenskabens tinder ned i desillusionens dybder.

Lad os imidlertid være lidt mere håbefulde: den evige kærlighed, den vi alle har brug for at tro på, findes utvivlsomt ... bare uden os!

V. bar sit flerfarvede, filosofiske armbånd i to dage, hvorefter jeg kunne lykønske hende med at være vendt tilbage til det normale. Jeg sagde udtrykkeligt ikke, at hun var kommet til fornuft, men nøjedes med at mene det. Min søgen efter det rette udtryk blev mødt med et iskoldt blik - dog fulgt op af et kys!

Sætte mig på et fortov en dag med en lille tallerken foran mig.

En af mine fikse ideer, som jeg tøver med at afsløre. En anelse latterlig, nærmest uanstændig, ret pervers, ikke?

Bare for at prøve, hvordan det er at være tigger, en af de elendige ude for enden af vores forbipasserende, velpudsede skosnuder, en af dem, vi ofrer en hurtigt glemt, billig medfølelse på, om det da ikke er vores hemmeligholdte foragt for den svage.

Bare for at se hvordan folk gebærder sig, se deres undvigende blik, mærke hvad det gør ved en at sige tak til den godhjertede dame, der lægger en krone i min tallerken. For at se, hvordan det er at være undermenneske.

Indtil videre har jeg aldrig turdet gøre det, aldrig turdet overskride grænsen til de offentligt ydmygedes univers, til ikke-individerne lige for næsen af os og samtidig så uendeligt fjerne.

Jeg har savnet modet. Selv om den eneste måde at slippe af med min fikse idé på ville være at sætte mig på det fortov med den tallerken.

Hvad gør det egentlig ved et menneske at tigge på gaden, kan det gå hen og blive en vane som så meget andet, ender man med at gøre det uden at føle sig mindreværdig, grim indvendig? Bliver man ufølsom af det, kommer man til at opleve det som noget i grunden normalt, et sidejob som et andet? Eller bliver det et sår mere, et blå mærke på sjælen - hvis man da stadig har en sådan? At krybe ind under huden på en tigger, er det som at påtage sig en rolle på teatret, trækker man i et hylster, som man allerede gik rundt med som en del af jeg'et, en del, man aldrig har villet indrømme var der (samme spørgsmål til prostituerede)?

Ved et tilfælde falder jeg over en note i Charles Juliets bog *Apaisement, Journal VII* (Formildelsen, Dagbog VII): "Den boligløse har ingen indtægter, han er tvunget til at tigge. Her til morgen siger han til ML, at når han forlader sit værelse, er han så bundulykkelig over at skulle strække

hånden frem og underkaste sig de andres blik, at han kunne brække sig". (NB - en boligløs med eget værelse!)

Så er det jeg tænker, franciskanere i deres grove klæder og bare fødder i sandaler, som antager den absolutte fattigdom, er de vaskeægte tiggere? De har jo valgt det, de ligger ikke under for noget socialt eller psykologisk pres (eller hvad?).

Den kendsgerning at de grupperer sig og stiller sig under Guds beskyttelse, men dertil, for visses vedkommende, får tilstrækkelig vægt til at forhandle med paven og denne verdens mægtige, at de i løbet af nogle hundrede år går hen og bliver en veletableret institution, som man lytter til, alt dette gør munkene med den tykke snor om den tykkere mave til et fænomen, der ligger fjernt fra den arme ensomme fyr, ham, der sidder eller ligger på knæ på fortovet eller i metrogangen (eller ham med den fikse idé om en dag at tage hans plads ... bare for at se).

Jeg beder foreløbig om forladelse; det er til syvende og sidst det eneste, jeg tør tigge om. Giv nu af et godt hjerte!

Bevæget kaster jeg et diskret blik på den unge kvinde med det lyse hår. Hun er blind. Jeg aner ikke, hvordan hun bærer sig ad, men hun fanger mit blik og får det uden tøven anbragt i sine tomme øjenhuler. Nu er det hende, der ser på mig.

Jeg har ingen mulighed for at vide, hvad hun ser.

Tre og tredive år skiller os. Samtidig er der intet og ingen, der skiller os, og sådan har det været i snart tyve år. Ikke en gang det berømte cigaretpapir er der mellem os. For resten har vi ikke en gang papir på, at vi er et par. Lige som ingen af os ryger.

Hun var ung, da jeg var næsten gammel. Siden er hun forblevet ung, mens jeg på min side er blevet noget ældre.

Dengang troede jeg bundnaivt, at hun ville ældes hurtigere end mig. At hun ville rulle af sted, mens jeg bare blev stående, hvor jeg stod. Ja, at hun ville ende med at indhente mig, så vores aldersforskel fordampede som daggryets tågebanker. Således ville vi med tiden udgøre et velassorteret par, blive nogenlunde ligestillede, nærmest normale - i al fald på det punkt.

I dag er hun endnu yngre end mig - og bliver det mere og mere. Afstanden øges. I stedet for at føle mig ung sammen med hende (hvad alle mennesker siger og misunder mig), bliver jeg endnu ældre. Jo mere jeg ser på hende, jo mere fossiliseres jeg.

Jeg kommer aldrig til at opleve hende som en gammel kone på samme måde, som hun nu oplever mig som en gammel mand. Og mig, der drømte om, at tiden ville viske de nøgne tal ud!

Mine skridt bliver langsommere, tøvende, mere usikre, knogler og muskler værker, især om morgenen, hørelsen svækkes, synet også (ikke så meget, for jeg har fået kunstige linser), balderne flader ud; dertil kommer, at jeg har, hvad en avis meget poetisk kalder hængemave og rødvinspatter.

Mine domme er blevet kategoriske, trætheden varer længere, virkeligheden bliver mere og mere uudholdelig, de andre er sjældent velkomne eller ligefrem irriterende (i bedste fald), livet forekommer mig altid truende, for det meste farveløst, hvor jeg hellere så det smertefrit. Og som det mest ydmygende, alderen har fordelt stivhederne anderledes ...

Jeg ser hende smøre cremer i ansigtet, jagte det mindste hvide hår, gå så vidt som at farve sine skønne kanstanjefarvede krøller, få opereret åreknuder væk. Mon hun også skulle mærke alderen snige sig tættere på?

Det er omsomst at fortælle hende, at intet skønhedsmiddel nogensinde har gjort andet end at berige fabrikanten (den franske kosmetikindustri vejer mere i nationaløkonomien end automobilindustrien), at hun er smuk som hun er fra naturens hånd, at hun kunne foretage sig en del mere fornuftigt i de timer, hun bruger foran spejlet. Hun hører ikke efter. Hun ser kun billedet af sig selv.

Hun tror sikkert, at jeg beder hende lægge kampen mod aldringen på hylden, så hun hurtigere når frem til mit stade, til den jammerdal, hvor årene er endt med at skubbe mig ned.

Ellers gaar det egentlig meget godt.

I radioen hører jeg en filosof tale om Spinoza. Han siger, at hovedværket "Etik" er ulæseligt for de fleste. Det kan jeg godt skrive under på. Det skulle skyldes, at Spinoza udtrykker sig gennem geometriske figurer. Radiofilosoffen har derfor omskrevet "Etik", så almindeligt dødelige kan forstå indholdet. Jeg går straks i gang.

Det bringer mig tilbage til vores besøg i Spinozas lille hus i *Rijnsburg* (Holland). Han boede der kun i tre år, men eftersom han døde i en alder af 44, udgør den tid trods alt en pæn del af hans voksne liv. I et af husets små, lavloftede stuer har de genskabt hans bibliotek.

En gæstebog ligger åben på et bord. Den blader jeg lidt i og dvæler ved en ret klodset, barnlig skrift, hvor en besøgende udtrykker den store ære og glæde, det er for ham at stå her i Spinozas hjem. Med tre, fire enkle sætninger udtrykker han, hvad jeg vil tro, de fleste gæster kunne skrive under på.

Da jeg når til signaturen, ryster jeg dog lidt ved tanken om at hægte mig på. Navnet er *Albert Einstein*.

I min familie lever man ikke ret meget i fred med omgivelserne. Er ordet familie i det hele taget det rette? Man kan spørge sig selv, om den samfundsbærende enhed,

vi kalder en familie, ikke til alle tider har været et skalkeskjul for konflikter af enhver art, ja selve rammen om intolerance, jalousi, hævngrædighed, magtmisbrug - kort sagt, alle mulige former for gemenheder?

Som familien er, bliver samfundet ganske logisk. Heraf François Mauriacs berømte "Familier, jeg hader jer". Eller det meste af Kafkas forfatterskab.

Det hele er blevet endnu mere indviklet med vore dages krakkede og nykomponerede familier. Problemerne må ganges med to, ti eller tyve. Familielivet er blevet et halvfærdigt puslespil, som en ustyrlig hundehvalp hele tiden splitter til alle sider.

Derfra og til at hævde, at familie er et synonym for borgerkrig, er der et skridt. Som jeg uden tøven tager.

Kun få har lyst til at dø, men mange mister lysten til at leve. Det er ikke helt det samme. Døden opleves (om jeg så må sige) som en overgang til det ukendte eller som afslutningen på en eksistens, hvor denne afslutning samtidig er indledningen til den store tomhed. Retur til intet. En skønne (!) dag rejser døden sig foran os, alt er forbi.

Således set er døden afskrækkende, en ond kraft, som udelukkende lurer på at kunne tage os med bukserne nede om hælene, slagte af panik. Der er noget diabolisk i dens måde at strejfe omkring os på. Man forstår godt, at ingen er interesseret i at stifte nærmere bekendtskab med den. Og at man undgår at tale direkte om den. Man dør ikke nu om dage, man siger farvel, man afgår, man tager hinsides, man forsvinder, man udånder, lyset slukkes, man bukker under, tager billetten eller stiller træskoene. I det militaristiske Frankrig lægger de geværet over på den anden skulder.

De der en dag erklærer, at de ikke længere har lyst til at leve og vil gøre noget ved det, har en ganske anden opfattelse af døden. Hos mig har den haft sin servietring lige fra begyndelsen, den er ikke nogen ondsindet ydre trussel,

der går til angreb på mig i et ubevogtet øjeblik. Den er en del af mit liv. Fordi døden ... ja, det er faktisk mig.

Jeg har det privilegium at have levet sammen med døden fra fødslen, den ledsager mig ikke bare som pianisten akkompagnerer liedsangeren, men lever lige så meget som jeg selv gør, sammen med mig, den er en dimension af min person. Ind i mellem ser jeg den som mit egentlige jeg.

Men jeg gør mig nu ingen illusioner. Det er ikke ved sindrige teorier, at man udvisker det forfærdende billede af døden, det billede, som mennesker siden de første tider har båret på som et gnavende åg.

Dødningehoveder, manden med leen, raslende skeletter, satanisk latter, døden som djævlens fætter. Så uhyggelig, at kun nutidens børn ikke er bange for den. Selv for den, der forsøger at vænne sig til tanken om at sige farvel, afgang, etc., er tanken om at dø stadig lige rædselsvækkende.

Hvorfor så gøre sig al den umage, hvorfor forsøge at fortroliggøre sig med døden, hvorfor forberede sig på at tage i mod den som en intim ven ... hvis "døden" under alle omstændigheder forbliver et ledt menneskeskræmsel, ja hvorfor?

Jamen, for at gøre et forsøg på at leve livet nogenlunde værdigt, hver dag bekæmpe den frygt, alle religioner bygger på, undgå tankelammelsen, det åndelige barbari, fortvivlelsen. Også selv om den ender med at slå én ihjel.

Hvad betyder ordet *beslutte* i politik? Nå ja, samle tankerne, opstille argumenterne for og i mod, derefter koldblodigt analysere de sandsynlige følger af beslutningen, underskrive et dokument og holde en tale - måske ligefrem holde det, man lover, påtage sig ansvaret.

Man forstår bedre, hvorfor folk i almindelighed eller politikere træffer så få beslutninger. Præsident *Mitterrand* bemærkede en dag: "I virkeligheden bestemmer jeg ingenting, statsapparatet er så tungt at danse med, at jeg

intet kan stille op mod de hævdvundne rettigheder, skik og brug, kort sagt virkeligheden”.

Med andre ord, det eneste område, hvor han kunne træffe beslutninger, var i privatlivet. Der havde han til gengæld også nok at gøre ...

Det forekommer jo helt surrealistisk. Alle, eller næsten alle, kræver mere myndighed, man ønsker en stærk mand i spidsen for landet, man vil anføres, tages hånd om, forsikres, lad os endelig og hurtigst muligt få en til magten, der kan beslutte! Orden og rammer, noget solidt og stabilt, selv i skolerne!

Den kongelige, republikanske 5. Republik forudsætter en person i Elyséepalæet, der som en anden de Gaulle, systemets fader, har karakter og vilje, er gennemhæderlig og tilpas skrupelløs.

Men hvad fik man på toppen af kransekagen, fra bankmanden og rævekagebageren Pompidou, der fulgte umiddelbart efter *Store Charles*, til alle de andre? Nogle af dem var af god vilje, andre blot magtliderlige, men man fik aldrig mere den jernnæve, som flertallet af de franske borgere så inderligt ønsker sig, skal man tro meningsmålingerne. Faderskikkelsen Godnatole.

Nu ved vi så, at selv om en mand af den type fik held til at blive valgt (de Gaulle kom til magten ved noget af et statskup midt under Algierkrigen), i første række af partiapparaterne, dernæst af vælgerne, ville han aldrig, selv om han er i besiddelse af en vis portion af de mere virile dyder, være i stand til at trumfe noget som helst igennem.

Maskineriet (institutionerne, love og reglementer, embedsværket, vanerne) hersker, lokomotivføreren er en pyntegenstand, en overbetalt entertainer, toget kører af sig selv - og sommetider af sporet.

Det er den egentlige grund til, at mange for det meste beslutter ikke at beslutte noget.